

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002

БЕРЕЗЕНЬ

Число 3 (147)

КИЇВ 2014

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Найкращі побажання
у цей святковий весняний день!

Безсмертя України

Кожен народ обирає за символ щось характерне, об'єднавче: той імператора чи вождя, той міфічного героя чи географічну окремість. Українці ж, як народ романтичний, пісенний, наділений природним митецьким інтелектом, обрав своїм пророком Поета. І став ним Тарас Шевченко, народжений 200 років тому. Мабуть, не лише батьки-кріпаки, а й сам Господь стояли на сторожі його незрівнянного таланту, для гарту якого випало стільки випробувань, од яких би зламався не один міфічний герой. Змалку напившись із народної криниці чарів рідного слова, незрівнянної пісні, овіяних вітрами легенд про славне й трагічне минуле України, він і своє слово поставив на сторожі людей. На десятки років відірваний від рідного краю, він тільки ним і жив – чи в туманному Петербурзі, чи в солоних сухих пісках над Каспієм.

Історія світової літератури не знає подібного прикладу – щоб народжений кріпаком-невільником став володарем народного духу, пророком, в імені якого цілий світ упізнає загадкову Україну. І ювілей Тараса Шевченка торкається кожного з нас не лише через те, що колись він освятив своїм перебуванням твою малу батьківщину (а на Чернігівщині це десятки міст і сіл), а через те, що без його високого Слова ми б давно сконали під копитами різних завойовників. Нехай нині його творчість відсунута на глухомань спритними лихварями – це про минуле, тимчасове в Україні, бо "народ, який обрав поета за пророка, ніколи не помре".

Вступаймо ж упевнено в чергову весну безсмертя Тараса Шевченка!

Гомоніла Україна, довго гомоніла...
Тарас ШЕВЧЕНКО

У БЕРЕЗНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

СИДОРЕНКО Ігор Макарович – 85-ліття. Народився 11 березня 1929 року в Корюківці. Працював секретарем Київського облвиконкому.

Ветеран праці. Учасник Великої Вітчизняної війни, був членом партизанського загону ім. Богуна. Учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС.

МУШКЕТИК Юрій Михайлович – 85-ліття. Народився 21 березня 1929 року в селі Вертівка Ніжинського району.

Видатний український письменник, громадський діяч. Автор численних романів, повістей, оповідань. Колишній головний редактор журналу "Дніпро", керівник Національної спілки письменників України. Один з ініціаторів та голова оргкомітету зі створення у березні 1996 р. в м. Києві Товариства "Чернігівське земляцтво". Почесний член ради Товариства.

Нагороджений орденами князя Ярослава Мудрого V ступеня, "За заслуги" III ступеня, "Знак Пошани", Трудового Червоного Прапора, Дружби народів. Лауреат премії Миколи Островського, Шевченківської премії, Державної премії СРСР, має звання Героя України з врученням ордена Держави, відзнаку "Золотий письменник України".

БЕЛАН Василь Володимирович – 85-ліття. Народився 28 березня 1929 року в селі Шняківка Ніжинського району. Приймав активну участь у електрифікації Чернігівської області. Відмінник енергетики та електрифікації СРСР, учасник Великої Вітчизняної війни.

БОРЩ Микола Іванович – 75-річчя. Народився 6 березня 1939 року в селі Заудайка Ічнянського району. Начальник відділу наукового та міжнародного співробітництва ДП НДІ "Квант". Один із засновників Товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві, заступник голови ради Товариства, координатор діяльності регіональних відділень.

КРАВЧЕНКО Микола Давидович – 75-річчя. Народився 12 березня 1939 року в селі Самоутги Корюківського району. Член Національної спілки журналістів України.

МИХАЙЛЕНКО Євген Денисович – 75-річчя. Народився 13 березня 1939 року в селі Поліське Козелецького району. Заслужений будівельник України.

МУШЕНКО Анатолій Васильович – 70-річчя. Народився 24 березня 1939 року в селі Штерівка Луганської області (батько з міста Корюківка).

МОРХОВСЬКА Віра Володимирівна – 75-річчя. Народилася 31 березня 1939 року в селі Нова Басань Бобровицького району.

ІГНАТЧЕНКО Людмила Ул'янівна – 70-річчя. Народилася 31 березня 1944 року в селі Бігач Менського району. Працювала науковим спів-

робітником Національного наукового центру "Інститут аграрної економіки".

ДРОБ'ЯЗКО Олександр Іванович – 65-річчя. Народився 2 березня 1949 року в місті Горький (батьки з м. Сосниця). Провідний майстер сцени, соліст ансамблю пісні і танцю Державної прикордонної служби України. Заслужений артист України.

ТАРАСЕНКО Анатолій Миколайович – 65-річчя. Народився 2 березня 1949 року в селі Лідаво Рівненської області (проживав і працював у місті Щорс). Член Національної спілки журналістів України.

ЛИПОВКА Іван Романович – 65-річчя. Народився 7 березня 1949 року в селі Жадове Семенівського району. Скульптор, автор багатьох пам'ятників в Україні та за кордоном. Його твори представлені у 25 музеях світу. Член Спілки художників України.

ХОНДА Олексій Миколайович – 65-річчя. Народився 13 березня 1949 року в селі Сокиринці Прилуцького району. Завідувач кафедри нейрохірургії медичного інституту України асоціації народної медицини. Доцент.

КУНАХ Володимир Андрійович – 65-річчя. Народився 23 березня 1949 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Працював завідувачем відділу координації роботи проектних організацій Київського управління міськдержадміністрації.

БОРИСЕНКО Зоя Миколаївна – 65-річчя. Народилася 28 березня 1949 року в Києві (батьки з села Євминка Козелецького району). Завідувач кафедри економіки підприємств, конкурентної політики та інноваційного розвитку, доктор економічних наук, професор, автор близько 200 наукових праць. Державний службовець 1-го рангу. Нагороджена орденом "Княгині Ольги" III ступеня.

ГРИГОРЕНКО Анатолій Іванович – 60-річчя. Народився 9 березня 1954 року в селі Селянська Слобода Чернігівського району. Працює заступником директора з економічних та науково-організаційних питань Інституту садівництва НААН України.

ЩЕРБАК Антоніна Василівна – 60-річчя. Народилася 23 березня 1954 року в селі Остапівка Варвинського району. Інженер Державної адміністрації залізничного транспорту України "Укрзалізниця".

ДЯЧЕНКО Лідія Михайлівна – 55-річчя. Народилася 18 березня 1959 року в селі Заудайка Ічнянського району. Працює інженером зміни міжнародного телефонного зв'язку ПАТ "Укртелеком".

МІЩЕНКО Ніна Михайлівна – 55-річчя. Народилася 27 березня 1959 року в селі Велика Дорога Ніжинського р-ну. Головний спеціаліст Рахункової палати України.

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного доброторства в ім'я рідної землі.

Приходить 200-річчя українського генія. 100-літній ювілей царизм 1914 року відзначати заборонив. Нині ім'я Тараса Шевченка лунає по всій планеті, його твори видані 147 мовами, йому вставлено понад 1500 пам'ятників, у тому числі у Вашингтоні й Парижі, Санкт-Петербурзі й Варшаві, в Канаді, Німеччині, Англії, Бразилії, Італії, Грузії, Китаї, Австрії. Образ Великого Кобзаря увічнений у творах літератури й театру, у живописі, музиці, скульптурі, народному мистецтві й кіно...

Світові обрії величі і слави

Але гіркою виявилася слава Т.Шевченка. Як зазначав І. Франко, "доля не шкодувала йому страждань... але не випадково Великий Кобзар зазначив, що його життя – це частка історії українського народу: і Україна в час Київської Русі була визнаним лідером європейських держав. Потім зазнала апокаліптичної навали у польській та російській імперіях. Але, як наголошували лідери Кирило-Мефодіївського братства М. Костомаров і Т. Шевченко, "не вмерла! І не вмере". (І. Франко). Як наголошував Олесь Гончар, "я дякував Богові за те, що народився українцем". Завдяки Т. Шевченку українство усвідомило і свою природну сутність як великого народу і свою долю, роль та історичну місію.

Тож не випадково, що ще за життя нашого генія світ визнав його трансцендентне покликання і світову місію. "Сказати правду, – зізнавався знаменитий поет Грузії Акакій Церетелі, – після спілкування я вперше зрозумів..., як треба любити батьківщину і свій народ".

Тритомне видання збірника "Світова велич Шевченка" (1964) містить зізнання понад 3000 митців, педагогів, вчених, громадсько-політичних діячів з усіх куточків планети про причини всесвітньої слави Т. Шевченка.

Вона започатковувалась на рідній землі в Україні. "Тарас Григорович прочитав мені свої надруковані вірші. Мене охопив страх: враження, яке вони справляли, нагадувало мені Шіллерову баладу "Завішаний Сайський істукан". Я побачив, що муза Шевченка роздирає завісу народного життя. І страшно, і солодко, і боляче, й цікаво було зазирнути туди! Поезія завжди йде вперед...", – згадував видатний історик Микола Костомаров. Поезія Великого Кобзаря йшла вперед і тоді, коли з позицій української національ-

ної ідеї зображувала героїчно-трагічну історію народу, як у "Гайдамаках", і тоді, коли живописала буття і

якого терзає хижий орел: він "щодень божий довбе ребра, серце розбиває..."

Так розбивав серце України двоголовий російський орел, як і серце українського Прометей – Тараса Шевченка, який давав надію і Україні, і Грузії, і Чехії, і Росії, бо –

**Розбиває, та не вип'є
Цілющої крові:
Воно знову оживає,
І сміється знову.
Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля,
І неситий не виоре
На дні моря поле.**

Логічно, що вихід "Кобзаря" 1840 року привітав журнал "Отечественные записки", зазначивши: "У віршах п. Шевченка багато вогню, багато глибокого почуття, скрізь дихає в них гаряча любов до вітчизни. І все це

передане мовою його рідної батьківщини".

Пізніше П. Куліш наголосив: "І сила Шевченка не тільки в новаторстві зображення життя, а й у тому, що він вчив нас не людей з цього світу зганяти, не городи й села опановувати, [він] вчив нас правди животворящої".

Інші також бачили подвиг Т. Шевченка в його прометеївській життєтворчості. "Вийшовши з простого народу, він не відвернувся від злиднів і сіряка – ні, навпаки! – він і нас повернув лицем до народу і змусив полюбити його і співчувати його печалі. Добрий до наївності, теплий і люблячий, він був твердий духом, як ідеал його народу" (Л. Жемчужников).

"Хто не чував про Шевченка? Хто не знає чудових його творів? Великі поети Байрон, Гете, ➔ 4

свідомість українства в "Катерині" і "Наймичці", в "Кавказі" "Сні" і "Єретику", в "Заповіті" й посланні "І мертвим, і живим, і ненародженим... з наказом: пізнати себе і свою історію, осмислити, "за що ми билися з ляхами, за що ми різалися з ордами..."

Т. Шевченко бачив увесь світ і все світове українство з його проблемами і перспективами. При цьому закономірно наголошував: "мені однако-во, чи буду я жити в Україні, чи ні... Та не однаково мені, як Україну злії люди присплять лукаві і в огні її окрадену збудять". Не однаково було великому Українцю і якою буде доля Грузії й Чехії, Польщі й Росії, Німеччини і США.

Для Шевченка Чехія асоціювалася з могутнім реформатором Яном Гусом, Росія – з "благовістителем свободи" декабристами, Грузія – з Прометеєм,

ства" (А. Луначарський).

"Шевченко, Пушкін, Міцкевич – люди, які втілюють дух народу з найбільшою красою, силою і повнотою" (М. Горький).

"Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій..."

"Саме "Кобзар" став моїм шляхом до розу-

родів, я завжди згадує великого українського Кобзаря" (Антанас Векулова).

Втіленням народного великого Духу й Характеру, національної ролі і місії, совісті, честі, мудрості й мужності був Тарас Шевченко і для Миколи Лисенка й Лесі Українки, Симона Петлюри і Володимира Винниченка, Максима Рильського, Андрія Малишка, нинішніх Ліни Костенко й Івана Драча, Дмитра Павличка, Тараса Петриненка...

Так ми прямуємо і в XXI столітті, пам'ятаючи слова і видатних вчених "глибока народність Т.Г. Шевченка, його глибокий демократизм", – президент АН О. Богомолець), і видатних поетів "Книга "Кобзар" своєю появою грандіозне зрушення зробила в літературі" – П. Тичина; життєтворчість Т. Шевченка – "політ орла", – Г. Леонідзе; "Т. Шевченко – Поет і Пророк, учитель нації – навіки!" – О. Гончар). І не охопити всіх імен, котрі сяють на скрижалях шанувальників українського генія: це представники Австрії, Австралії, Бельгії, Болгарії і Великобританії, В'єтнаму, Греції, Данії, Індії, Іспанії, Італії і Канади, Китаю, Кореї і Куби, Лівану, Монголії і Німеччини, Румунії і Сирії, Туреччини, Угорщини і Франції, Чехії, Словаччини і Швеції, Югославії і Японії...

І в усіх один мотив: Тарас Шевченко – митець, душа, совість і честь, революційний гуманіст і творець людського світу, тому і присвяти такого типу: "Цю скромну збірку "Пісні в полі" я присвячую кріпаку Тарасові Шевченку, котрий задовго до скасування кріпацтва в Росії невтомно закликав до звільнення селян. Він робив це, незважаючи на те, що його не раз кидали до в'язниці, а його вірші, які він ховав, забираючи їх у землю, жандарми розшукували і палили..." (Тейсук Сібця. Японія).

І так ставилися до нього Едуард Межелайтіс, Герберт Маршал і Етель-Ліліан Войнич, Антоній Ровера-і Віржині, Ге Баоцюань, Альфред Курелла, Мар'ян Якувець, М. Садовяну, Поль Робсон, Н. Хікмет, Е. Дюран, Луї Арагон, З. Неєдлий, А. Енсен, О. Фланер, – які, як і Президент США Д. Ейзенхауер, М. Шолохов (який дорожив тим, що його мати – українка з Чернігівщини, – землі, дорогої і для Великого Кобзаря!) – переконані: Тарас Шевченко найвищою мірою є Поетом-Пророком для всіх віків і народів, як їхня віра й надія, справедливість, свобода, демократія, людяність.

Петро КОНОНЕНКО,
академік,
Тарас КОНОНЕНКО,
доктор філософських наук,
Марківці-Київ, 2014

Словацький – великий поет Шевченко. З тими геніями до ряду він став, перевищив їх, величний!", "Характер, поезія Шевченка – страшна для всякої реакції революція" (П. Свенцицький).

"Поезії Т.Г. Шевченка заборонені в Росії. Про поетичний талант Шевченка може бути тільки одна думка: покійний Тарас Григорович належить до числа найбільших народних поетів, яких тільки знає всесвітня історія" (Г. Плеханов).

"Україна дорога і близька моему серцю. Я люблю її літературу, музику і чудову пісню, сповнену чарівної мелодії. Я люблю український народ, який дав світові такого титана, як Тарас Шевченко" (А. Чехов).

Тарас Шевченко "тим великий, що він цілком народний письменник... Шевченко також політичний діяч і був борцем за свободу" (О. Герцен).

"Не тільки українці, але й вся прогресивна Росія, все, що мислить і відчуває в ній, із захопленням ставиться до поетичного таланту найбільшого представника української культури – Тараса Шевченка, схилиється перед його повним любові серцем і з жalem згадує про багатотрагедійну його долю..."

Часи міняються...З'явилися безцеремонні наймити "грядущого хама" – і навіть Т. Шевченко піддається цинічній зневазі. Та є велика правда: "Шевченко більш, ніж якийсь інший поет, знаменує собою воскресіння творчих сил народу", "його націоналізм, як ціла його ніжна душа, найбільше і передовсім повний любові...", в його особі "бачимо одного з предтеч і поборників остаточного визволення люд-

міння мови та психології українського народу... Т. Шевченко – у ряду геніїв людства" його життєтворчість допомогла мені розкрити сутність і характер тих великих письменників, кого ми називаємо основоположниками національної літератури, зокрема, при осмисленні творчості Гете і Коменського, В. Блейка, Налбандяна і Абовяна" (М. Шагинян).

"Нам, сучасним татарським письменникам, багато треба вчитися у Шевченка" (Муса Джаліль).

"Спільність історичної долі та інтересів обох народів породжувала і спільні мотиви народної творчості. Ось чому поезія Шевченка, витікаючи безпосередньо з живих джерел фольклору й особистого спостереження життя, глибоко революційна по своїй суті, щира й проста...так палко сприймалася трудящими білоруського народу і знаходила живий відгук у їх серцях" (Якуб Колас).

"Коли я думаю про тих, хто формував мене, як людину й письменника, поряд із славними іменами поетів різних на-

У війни не жіноче обличчя

На календарі місяць березень. На морозі – кінець зимовини, перший подих весни.

Прокидається природа, чарівнішають жінки, а всі чоловіки готуються шанувати їх із першим весняним святом. Відчуваєш, що вже вичерпані всі найпалкіші слова, використані всі найдорожчі подарунки для найкращої половини людства. Але знову і знову всі святкові події проходять для багатьох із нас через призму учасників бойових дій, жінок, на долю яких випали нелегкі випробування.

Народна мудрість зазначає, що у війни не жіноче обличчя. А тепер, у наш мирний час, уявіть собі сучасну жінку на війні. Дійсно, зробити це тяжко, фантазія не працює. Але вони були поруч із нами: в одному однострої, ділили разом всі незгоди, виносили всі страхиття сучасних бойових дій. Як лагідно звучить слово "сестра", а з якою добротою і теплом зверталися до медсестри із медсанбату! Низький уклін вам і шана, бойові подруги!

Про одну із таких жінок, людину із незвичайною професією, хочеться коротко довести до загалу нашої громади.

Афганістан 1986 року, південна провінція Герат, в розпалі активні бойові дії. Місцевість гориста, межує з пустелями.

Вода на вагу золота. Де вода – там існує життя. У відповідному районі до складу 101-го мотострілецького полку відряджена бурова станція. Завдання просте і чітке – забезпечити якісною питною водою особовий склад і мирне населення. А саме за якість і чистоту води відповідала санітарний лаборант Валентина Повелиця, наша землячка, член Новгород-Сіверського відділення.

Скромна жінка і такі ж короткі і скромні її спогади. Так, було важко і небезпечно, незвичайні суворі умови, постійні зміни місця дислокації, нескінченні обстріли, міни на дорогах. Закарбувалося, як добре і з великою шаную ставився до нас простий афганський народ. Як щиро дякували за

ковток холодної води. З глибокою вдячністю згадає свій бойовий колектив, взаємопідтримку, просте людське слово – все те, що допомогло пережити і вижити, повернутися до рідного дому.

Минають дні, летять роки, тануть сніги і дощі омивають наші буремні 80-ті роки минулого століття. Щирі вітання вам, дорогі жінки, від тих, хто пізнав крихку ціну життя! І пам'ятайте, що всіма нашими чоловічими досягненнями, всіма нашими успіхами ми зобов'язані вашій мудрості, вашому терпінню і нашому міцному і надійному тилу.

Микола ОХРИМЕЦЬ,
член ветеранського об'єднання

Незрадлива любов

Нещодавно у Городні було врочисто відкрито пам'ятний знак на честь видатного українського поета Абрама Кацнельсона. 1 січня сповнилося 100 років з дня його народження. Городня – його рідне місто, там побачив він білий світ. Саме йому він присвятив багато поезій. І, де б не був, не полишав зв'язків з ним.

*Городню – рідний свій куток
Ніде забути я не міг.
Можливо, кращий то рядок
В поезії всіх літ моїх.*

Так писав поет. Вже на схилі літ, проживаючи за океаном в Лос-Анджелесі, він у збірці поезій "Поклик висоти" линує своїми почуттями і думками до рідного міста.

Пам'ятний знак у вигляді валуна з червоного граніту, на якому лежить розгорнута книга (з чорного габро), сим-

волізує непохитну силу таланту поета, а на сторінках книги відповідний напис і строфа з вірша – його поетичне освідчення в любові. Знак установлений на вулиці Чорноуса, неподалік провулка, де колись стояв будинок, у якому народився поет. Автором пам'ятного знака є та-

лановитий городнянський художник Михайло Трухан.

Торжества продовжились у районній бібліотеці. Тут звучали вірші А. Кацнельсона, спогади про зустрічі з ним.

Леонід ЯКУБЕНКО

Першого березня ми зустрічаємо весну. Як робили це багато поколінь наших попередників, бо так повелося серед людей. Зустрічаємо новими надіями на земне щастя, на продовження роду-родоводу. Цього дня навіть сонце сходить по-особливому, і веселі блакитні вітри вигойдують гілки на деревах, і перші підсніжники ворухнуться під злежаними снігами. Цей непорушний відвічний плин пір року, ця молитва природи благословенному життю...

ПОКЛИК

питаєш тоді себе: чому кричить і плаче пам'ять, чому спомини, мов чорне вороння, обсідують душу, як тільки з глибин часу підніметься чорним віялом страждення Корюківка – знак болю всього українського народу? Якими нелюдами треба було народитися, щоб умертвити тисячі безневинних трударів? Та ні в кого нині спитати, кати теж не вічні, лишається тільки не віддати забуттю закатованих й зробити все для того, щоб подібні трагедії не повторилися. Це наш святий обов'язок перед сімома тисячами беззахисних людей, для яких перше, друге й дев'яте березня 1943 року стали останніми днями життя. Вони були як життєлюбні проліски, які так і не пробігли кризь сніги наруги...

В ті пекельні дні густі дими вставали над лісами на багато десятків кілометрів. Я сам бачив їх дитячими очима, знайшовши прихисток у партизанському загоні. Це саме тоді німецько-фашистські загари разом із такими ж зарізяками з угорської дивізії зганяли до купи й кидали силоміць у вогонь усіх без розбору корюківчан. Колі Мойсеєнку виповнилося всього три місяці, коли кат вирвав його з безсилих рук матусі й пожбував у клекотливе полум'я. Тож яка то мати породила такого звіря! Ні, був він лютіший за дикого звіря, бо той би ніколи не зважився забрати життя в єдинокровного немовляти.

А чи сподівалася на такий безславний кінець найстаріша жителька Корюківки Єфросинія Юхимівна Доропій, якій минав уже 108-й рік від народин? Це ж із середини XIX століття вона засівала добром рідну поліську землю, переживши і розквічення, і війни, і різні революційні безумства, щоб загинути від брудних рук якогось дегенерата, забрати із собою в небуття стільки мудрого досвіду. І таких же унікальних земляків моїх були тисячі. Саме про них я спробував детальніше розповісти в своїй книзі "У кожного своя правда. Істина одна"...

Після гітлерівської окупації залишилися сотні згарищ на місці мальовничих

сіл. Лише на нашій партизанській Чернігівщині не знайти такого закутка, де б не походила з косою невблаганна смерть.

Уцілілі корюківчани – ті з партизанських загонів, ті з фронтів, ті з далеких та ближчих країв – взялися за відродження свого містечка та ховати закатованих, але не спалених земляків. Тоді ж виріс і перший скромний меморіал жертв розправи. Та скільки треба було гранітних плит, аби вкарбувати в них прізвища тисяч людей, а скільки треба було ще повернути в непам'яті! Ясна річ, певна робота в збереженні народної пам'яті велася постійно з перемінною активністю. Виростали нові скромні меморіали, друкувалися наукові дослідження й художньо-документальні книги. Ще у 80-х роках минулого століття піднімалося питання увіковічення пам'яті жертв трагедії в Корюківці на державному рівні. Та завадила катастрофа на Чорнобильській АЕС. Так минуло ще майже три десятиліття.

Історики, краєзнавці, державні діячі патріотичного плану розуміли – Україні потрібний такий меморіал жертв фашизму, який би став знаком загальнодержавної шаноби – як білоруська Хатинь, як французький Орадур. І тут слід відзначити особливу роль обласного та районного керівництва у виборі саме Корюківки. Голос нащадків знищених тисяч корюківчан було почуто. З'явилися й можливості.

У вересні 2011 року Президент України Віктор Янукович підписує Указ "Про заходи у зв'язку з 70-ми роковинами Корюківської трагедії". На нього позитивно відреагувала й Верховна Рада, ухваливши Постанову "Про вшанування пам'яті жертв Корюківської трагедії під час Другої світової війни". Далі ухвалюється урядове розпорядження "Про заходи у зв'язку з 70-ми роковинами Корюківської трагедії". Затверджується склад організаційного комітету з підготовки та проведення заходів.

За активної ініціативи Чернігівської

облдержадміністрації на чолі з її головою Володимиром Хоменком до Корюківки починають надходити бюджетні кошти, активізується виконання робіт з відведення землі під новий меморіал, розробка й затвердження проекту комплексу, організаційно-технічних завдань. А тим часом інші фахівці-пошуковці, дослідники місць тимчасових поховань на території спаленого містечка розшукують останки жертв, які згодом перепоховують із народними почестями. Сталося це 1 березня 2013 року. Саме того дня представники районів області на знак вшанування й жалоби за сотнями тисяч знищених окупантами земляків висипали по пригорщі землі на головну могилу Чернігівщини – та й усієї України – у відродженій Корюківці. Що ж, процес народження національного меморіального комплексу почався. І причетні до цієї святої справи не лише чернігівці.

Ось уже не один рік проблемою спалених фашистами сіл України наполегливо займається Український інститут національної пам'яті, який нині очолює доктор історичних наук Валерій Солдатенко. У 2012 році його колектив видав солідний анотований покажчик, на сторінках якого є й назви повністю чи частково знищених фашистами сіл Чернігівщини. Крім названого видання, щойно побачив світ довідник "Мартиролог встановлених жертв Корюківської трагедії 1943 року", підготовлений інститутом спільно з Чернігівською облдержадміністрацією, Корюківською райдержадміністрацією та Корюківським історичним музеєм.

До честі нашого столичного земляцтва, члени його Корюківського відділення також беруть активну участь у всіх заходах. Інакше й не може бути – адже кожному з нас дорога пам'ять про багатостраждальну малу батьківщину. Думаю, що й нинішнього початку березня ми знайдемо можливість побувати в рідній Корюківці та вклонитися передчасно убієним, спаленим землякам.

Василь УСТИМЕНКО

Шевченкіана Олександра Саєнка

узагальнений образ геніального українського поета й мислителя, його нерозривний зв'язок з часом. Постаць Шевченка тут передана статично й обрамлена по контуру золоту соломою. Розлога верба, що трактована декоративно, як символ української природи, передає стан душі поета: й печалі, й непокори насильству. Хвилі Дніпра, що йдуть у глибину, створюють враження перспективи, а зображення розлогої верби урівноважує композицію. Синьо-золоті кольори, композиційно-лінійний ритм у зображенні Кобзаря є могутнім хоралом на славу України.

У вірші "Як умру, то поховайте" Т. Шевченка сфокусовані провідні ідеї й образи поезії поета-борця. Шевченковою думою звучать вони й у творі О. Саєнка "Рече та стогне Дніпр широкий".

Портретна серія Т. Г. Шевченка, створена О. Саєнком, – це своєрідна й неповторна галерея розмаїтих образів поета. Вони об'єднані духовністю, в них відчувається шанобливе ставлення до творення образу. Гострота художнього бачення митця, відібрані ним пластичні засоби виразності дозволяють в ширшому контексті життєвої ситуації передати особливості творчої натури Тараса Шевченка.

Олександр Саєнко постійно звертався до цілющих джерел Шевченкового слова,

коративної орнаментальності площин, гармонійної ритміки, виразності образів.

Вірний принципам національного відродження України, О. Саєнко, вдумливо осмислюючи історію свого народу, творив образи героїчного минулого. Пісню козацької слави пройняті Саєнкові твори, присвячені легендарному Семенові Палію – ватажку національно-визвольної боротьби, борцю за народні ідеали ("Семен Палій", "Семен Палій на коні" (1966–1967) та "Іван Сірко" (1967).

Особливою у доробку художника є серія творів, виконана Олександром Саєнком у 1930–1940-х роках і присвячена перебуванню Тараса Шевченка на землі чернігівській, зокрема в Борзні та її околицях, у друзів – Пантелеймона Куліша, Ганни Барвінок, Василя Білозерського та Віктора Забіли. Понад 100 малярських полотен, акварелей, графічних аркушів та рисунків оповідають про зустрічі поета з українськими діячами культури, із селянами, чумаками ("Приїзд Т. Шевченка у Борзні" (1932); "Тарас Шевченко у Борзні в 1847 році" (1937); "Т. Шевченко рубає дрова. Хутір Мотронівка. 1847 рік", 1947; "Т. Шевченко" і селяни в 1859 році, 1938; "Т. Шевченко на Московсько-Київському шляху під Борзною з чумаками (1947).

До творення цієї серії Олександра Саєнка надихали особисте знайомство з Ганною Барвінок, її оповіді про "старшого боярина" Тараса Шевченка при її одруженні з Пантелеймоном Кулішем, товаришування з ним, а також спогади очевидців тих далеких подій.

Твори Олександра Саєнка, починаючи з 20-х років минулого століття, не втратили з часом своєї значущості. Вони живуть у нашому сьогоденні й хвилюють сучасників.

Олександр Саєнко пишався власною причетністю до всього, що було пов'язане з іменем поета. Значну цінність становлять його зарисовки архітектури, творів народного мистецтва, якими цікавився Шевченко, а також старожитності – меблі, книги, фотографії, особисті речі Ганни Барвінок, її листи та рукописи П. Куліша, які представлені в експозиції художньо-меморіального музею "Садиба народного художника України Олександра Саєнка" у Борзні. У його колекції зберігаються дві акварелі, виконані, можливо, Шевченком під час перебування на Чернігівщині.

Нині готується до виходу у світ адресована всім, кому дорога пам'ять про народного поета, хто любить Шевченка і його творчість, книга-альбом "Шевченкіана Олександра Саєнка" (200 с., 250 іл.), яка стане внеском до відзначення 200-річчя від дня народження духовного провідника українського народу.

Ніна САЄНКО,
заслужений діяч мистецтв України

Олександр Ферапонтович Саєнко належить до плеяди українських художників, чия самовіддана праця на терені створення монументального мистецтва національного стилю в 1920–1930-ті роки, розвитку української духовності була значним явищем вітчизняної та світової культури.

Митець залишив значну творчу спадщину, суголосну сміливим пошукам формотворення в українському мистецтві, і водночас позначену яскравими національними й неповторно-індивідуальними рисами. Понад півстоліття О. Саєнко створював образотворчий літопис "Дума про Україну" – хвилюючу історію рідної землі з безмежною любов'ю до свого народу. Понад 500 творів митця увійшли до скарбниці української культури, представлені у колекціях музеїв України та зарубіжжя. Нині його ім'я міжнародною організацією ЮНЕСКО внесено до ряду визначних майстрів XX століття.

Творчість Олександра Саєнка розвивалася під впливом геніальної поетичної, прозової, драматургічної, епістолярної та мистецької спадщини Тараса Шевченка. Митець сприймав її внутрішньо, своїм люблячим серцем. Образ Тараса Шевченка завжди залишався наскрізною темою у творчості художника – серія портретів поета зароджувалася в 20-ті роки XX століття ще в стінах Української академії мистецтва ("Тарас Шевченко у смушквій шапці" (1920), "Тарас Шевченко пише вірші" (1922), "Тарас Шевченко" (1922), "Проект меморіальної кімнати Тараса Шевченка" (1923), "Пам'ятник Тарасу Шевченку, два ескізи" (1925), "Проект оформлення сільради з портретом Т. Шевченка" (1926) і пройшла через усе його творче життя ("Т.Г. Шевченко під вербою" (1937) на замовлення Василя Кричевського для музею поета у Каневі, "Тарас Шевченко" (1939) на замовлення музею Тараса Шевченка у Києві, "Рече та стогне Дніпр широкий" (1964–1965).

В останньому творі основні мистецькі прийоми Саєнка – динамічність і статика композиції, її лаконічність дозволили віднайти

надихався образністю його поезій. У монументальних панно "На панщині пшеницю жала" (1922), "Минуле" (1920), "Українське село" (1922), "Жнива" (ескіз, 1924), "Невільники" (1928), "Козак Мамай" (1928), виконаних у стінах Української академії мистецтва та на початку творчого шляху у техніці мозаїчного набору соломою, відчутно, як стогне бунтівна бандура Кобзаря, звучать його заповітні мрії про волю, працю, гідність українців. З детальною точністю і, разом з тим, масштабними категоріями узагальнень доносить до нас митець історичну правду, пропущену через серця людей.

Митець постійно збагачував арсенал своїх творчих засобів, тематику творів, зберігаючи при цьому своєрідність і оригінальність образного бачення, в основі якого розуміння митцем природи народного мистецтва, засвоєння його основних рис: монументальності форм, де-

Пригадується далекий 1964 рік. Село Антонівка на Варвинщині. На шкільній лінійці директор школи М. Я. Сіромолот вручає мені, учениці 9-го класу, книгу Оксани Іваненко "Тарасові шляхи" за власного вірша "Спи спокійно, Тарасе" та майстерне читання поеми Т.Г. Шевченка "Тополя". Тоді Україна відзначала 150-річчя з дня народження Кобзаря.

Тарас Шевченко в моєму житті

Пам'ятаю, як на сцені Антонівського сільського клубу ми ставили виставу за цією ж таки поемою Шевченка "Тополя", і я грала роль дівчини, яка проводжала на війну коханого. Я тоді так щиро плакала, "прощаючись" із своїм милим, що пізніше мені навіть порадили вступати до інституту імені Карпенка-Карого на драматичний факультет. І я таки вступала тоді до цього навчального закладу, але пройшла тільки перший тур відбору.

А плакала так щиро на сцені тому, що непомітно для глядачів вмочила ватку у рідину "Свіжість" і змазала повіки, та не розраховувала, отож рідина потрапила в очі та викликала сльози. Було і таке в моєму житті.

А пізніше, уже навчаючись в Уманському с/г інституті, довелося мені писати наукову роботу на кафедрі історії, епіграфом до якої були слова з поезії Т.Г.Шевченка "І виріс я на чужині": "Тому воно так і сталося, що давно вже не осталося сліду панського в Україні". Робота потрапила на Всеукраїнський конкурс і мене нагородили дипломом третього ступеня Міністерства освіти України. Це було в 1969 році.

Вперше я відвідала могилу Великого Кобзаря після 10-го класу – тоді нас, учасників семінару комсомольського активу, який проходив у с. Количівка поблизу Чернігова, теплоходом по Десні а потім по Дніпру возили до Канева на Чернечу гору. І це, повірте, була вражаюча подорож для мене, простої сільської дівчини, яка до цього, крім триденної

екскурсії до Києва в сьомому класі, ніде і не бувала. Особливо вразили дерев'яні сходи, які, здавалося, ведуть до неба, і величний пам'ятник Тарасові. Коли ми повернулися у наметове містечко під Количівку, нам, усім слухачам семінару, вручили значки "Турист СРСР". Цим значком я завжди пишалася, носила його на шкільній формі і часто розповідала товаришам про захоплюючу подорож теплоходом по Дніпру та Десні на могилу Кобзаря.

Мені завжди подобалась поезія Т.Г. Шевченка, проста і зрозуміла, легка і доступна. Багато його віршів я знала напам'ять і часто цитувала при необхідності. Тарас Григорович черпав натхнення для написання своїх творів у подорожах селами та містами України, у зустрічах з простими людьми, у спілкуванні з природою.

Пишаюся, що я відвідала місця, де писав свої кращі поезії та картини Кобзар: Качанівку на Ічнянщині, Густинський монастир та Линовицю на Прилуччині, Березову Рудку на Полтавщині, навчалась в місті Умань на Черкащині, а нині ось уже більше сорока років живу та працюю на Броварщині, де він написав свою знамениту поему "Катерина" та через яку пролягав його останній шлях із Петербурга на Чернечу гору.

А влітку 2009 року ми з чоловіком возили на Чернечу гору своїх онуків Людмилу та Ростислава, щоб і вони долучились до усвідомлення Генія і таланту Шевченка. Тоді ж і народився мій вірш "Тобі, Тарасе, поклонилась".

Тобі, Тарасе, поклонилась

Була, була і поклонилась,
На тебе, брате, надивилась,
Припала б тихо до чола,
Але дістати не змогла.
Бо пам'ятник тобі величний,
Стрімкий, високий, віковичний,
Щоб ти все бачив навкруги:
Дніпро, і кручі, й береги.
Щоб ними міг помилуватись,
Уранці з ними привітатись
І попрощатись під вечір,
Коли туман ляга на плечі.
Сама приїхати не могла –
З собою внуків привезла.
Вони вже знають, що калина –
Це символ неньки-України,
А ти – національний Геній,
Що виріс на землі стражденній.
Тебе ж не бачили до часу –
Прийшли вклонитися Тарасу.
Постояли, поклали квіти,
На мить задумалися діти,
А потім внук почав читати:
– Садок вишневий коло хати...
Порушила і внучка спокій:
– Реве та стогне Дніпр широкий...
Тремтіли жили на руці,
Сльоза скотилась по щоці.
Дуби кремезні навкруги,
Що спеку бачили й сніги
Вони на чатах стільки років, –
І ті відчувли враз неспокій...
Сюди, на гору на Чернечу
Щоденно тягнеться малеча
Тобі, Кобзарю, поклонитись,
До "Заповіту" долучитись.
Тут "Заповіт" твій хор співає,
А небо лагідне й безкрає.
Перед тобою ж там, де кручі,
Спокійно плине Дніпр ревучий.

Надія КОЛЬЦОВА,
поетеса, заступник керівника
Варвинського відділення
земляцтва

ТВОРЕЦЬ

Вже за туманом літ оті часи, коли випускник середньої школи з Ніжинщини переступив високий поріг Київського університету імені Тараса Шевченка. І вже в ті роки він розпочав свій письменницький шлях. А першою значною віхою став історичний роман "Семен Палій", зазвичай глибокий інтерес студента (бо видав його, ледве отримавши диплом про вищу освіту) до першовитоків України, до складних її часів та значних людей, які впливали на її долю. Уже в цьому творі Юрій Мушкетик показав себе вдумливим науковцем-дослідником, майстром творення достовірних образів історичних осіб та їх епохи. Таким він залишився донині у своїй історичній прозі, подарувавши з часом читачам і образ таврованого і імперськими завойовниками, і доморощеними прислужниками гетьмана Івана Виговського (роман "На брата брата"), і захоплюючу оповідь про останнього українського гетьмана Кирила Розумовського. Не зупиняли його ні цензурні шори недавніх часів, ні байдужість сучасних скоробатків-відступників, ані внутрішній страх за сподіяне, який так чи інакше наростає в людині з солідними літами. Отож і маємо в нашій літературі цілу галерею неповторних образів діячів стражденної історії, народжених талантом нашого земляка.

А якою правдою життя наповнені повісті та романи, оповідання Юрія Мушкетика, присвячені сучасності. Читаєш – і бачиш перед собою неповторних сільських інтелігентів, упосліджених, але мудрих трударів ниви, неповторно красиву землю з виразними рисами нашого сіверського краю. Чимало творів наповнені глибокою філософією, сократівською мудрістю й розважливістю. І тут Ю. Мушкетик залишається самим собою, творячи власний стиль із поетичною пластикою фрази, слова. Досить і нині перечитати його книги "Гайдамаки", "Вогні серед ночі", "Чорний хліб", "Крапля крові", "Жорстоке милосердя", "Смерть Сократа" та багато інших, щоб іще раз насолодитися неповторністю реалістичного письма майстра.

Українська громадськість старшого покоління добре знає Юрія Михайловича і як організатора літературного руху. Скажімо, свого часу він не один рік очолював часопис "Дніпро" і вмів навіть у ту контрольовану владою епоху оприлюд-

Юрію Михайловичу Мушкету – 85. Вік поважний, літописний. Вік, коли давно вже більшість перевесників відробили на своїй ниві, залишившись тільки в людській пам'яті хто рясним добром, хто безплідними сухозлітками. А ті, хто ще продовжує топтати ряс, здебільшого гортають пожовклі сторінки споминів, втомлено перебираючи сподіяне власноруч.

Та не такий наш славетний земляк. Як і в давні часи, коли з голодного повоєння вдивлявся у світ з рідної Вертіївки та вже мережив папір першими рядками, він горить бажанням щось іще створити, щось залишити по собі народу, якому служить усе свідоме життя. Він залишається сівацем розумного, доброго, і це стало сенсом його великого багатотрудного життя.

шмаття всілякі мародери, що буквально через невеликий час або поробилися мільйонерами, або впали під кулями собі подібних. Юрій Михайлович разом із іншими керівниками зумів зберегти потужну своєю духовністю письменницьку Спілку, хоч вона теж зазнала непоправних втрат у майновому сенсі.

Десь у той період відбулася під його крилом і подія, що позірно не мала конкретного відношення до діяльності творчої організації. Маю на увазі створення нашого Чернігівського земляцтва. Донині пам'ятаю той день, коли в актовому залі на першому поверсі розкішного особняка Спілки письменників зібралася ініціативна група наших земляків, була обрана президія зборів, і розважливий головуючий Юрій Мушкетик ледве встигав спрямовувати емоції чернігівців у потрібне русло. Він і згодом, коли відбулися поетапно всі формальності становлення, коли земляцтво розпочало свою діяльність під проводом Павла Мисника, не стояв осторонь подій, незважаючи на багатотрудне власне життя. Він і зараз, незважаючи на солідний вік, легкий на підйом: то вирушає в затяжні мандри рідною Чернігівщиною, звідки привозить болючі роздуми про катастрофу сучасного села, то їде в земляцькій бригаді на ярмарок чи ювілейне свято Ічні, то полишає всі творчі клопоти й вирушає з веселим земляцьким товариством на Десну, аби й там потішити шанувальників то веселою історією про риболовлю, то дотепним словом про сучасні події. Життєлюб і філософ, раб творчої роботи й великий книжник, людина чуйної душі й незламної совісті – такий наш славетний земляк сьогодні.

Герой України, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка та ще цілої низки високих відзнак, він не піддався на спокуси вивершення над людьми. Мабуть, добрими були уроки батьків та наставників, які й допомагають йому свято берегти найвищий статус Людини з великої літери...

Не так давно на сторінках поважної газети з'явилася нова публікація Юрія Мушкетика – фрагмент із роману. Отже, можемо сподіватися, що і далі наш земляк не змориться бути творцем української літератури. А це вже – щастя, яке не купиш ні за які гроші. Це – квінтесенція людського життя, невіддільного часу.

Леонід ГОРЛАЧ

Пегас чекає

*Пишу листа, ділюсь думками,
Вклоняюсь Вашій доброті.
Як в борозні, йдемо рядками,
І на одній ми широті.*

*Спокійно в серці стало й гарно.
Знов перечитую листа.
Живу на світі я не марно, –
Так Ваші мовили уста.*

*Вжили Ви надію в мене,
Від летаргії одвели.
Готова збруя і стремена, –
Пегас чекає, не воли.*

Ольга ШТЕПА

нувати такі гострі твори колег по перу, за які можна було зариміти до білих ведмедів. А скільки добрих справ записалося на рахунок нашого земляка, коли він був обраний одним із керівників, а згодом і очільником Спілки письменників України. То були нелегкі часи, коли буквально на очах усього світу починала конати остання імперія під назвою "СРСР", а саму Україну все активніше рвали на

Було це давно. Святкового дня блиснув зайчик фотоапарата у стінах великої шкільної оселі, торкнувся дитячих голів, зазирнув у оченята дівчорі, а разом з ним зазирнула до дитячих душ материнська душа жінки-фотографа. Мить – і якась невидима сила з'єднала чарівною ниткою довіри і тепла дитячі душі і душу дорослої жінки.

Наша Любов Пилипівна... Вже багато років поспіль так називають діти фотографа з райцентру Любів Пилипівну Сагань. Це вона вміє зупинити мить щастя і увіковічити її. Це вона помічає те, чого не помічають десятки, а може, й сотні. І, організовуючи чергову зустріч у "Клубі цікавих зустрічей", ми звертаємось за порадою саме до неї: скільки друзів знайшли наші діти, дякуючи їй, зі скількома неординарними особистостями познайомились.

Наша... Наша, бо живе нашим життям, радіє разом з нами, ділить тривогу. "Навіщо це їй?" – питає. Не шукайте на це питання відповіді. Просто ця жінка не може інакше. У цьому все її єство: дарувати радість іншому, навіть якщо в самій щемить серце від болю, не проходити "повз", не чекати, поки попросять про допомогу, допомогти, чим може.

У народі кажуть: "Скажи, хто твій друг, і я скажу, хто ти". Ми вже звикли, що друзі Любові Пилипівни – і наші друзі. Тож, коли осіннього дощового дня разом з Любов'ю Пилипівною до шкільної родини завітали нові гості, було зрозуміло, що коло наших друзів цього дня поповниться.

День гостей у нашій родині – і незнайомка потихеньку ставала для дітлахів "нашою": добра, щира посмішка, очі, що випромінюють тепло, ні

краплі награного милування і байдужості. Дитячу душу не ошукаєш. І вже з нетерпінням чекають черешенці на нову зустріч з Тетяною Данилівною Синяковою. Хрещена мама... Так і хочеться сказати нашим дітям. І як інакше... Хто, як не мама, хвилюється за

НАШІ

МАМИ

Чернігівська земля... Великі простори твої, безмежна голубинь твоїх водойм, чаруюча міць твоїх лісів і широка душа людей твоїх. Славна ти дітьми своїми. Несуть вони, дане тобою, далеко за поріг рідного дому, і тепло стає усім, кого доля зводить з твоїми синами та доньками. І щасливим почувається той, кому випало на долю зігрітись біля вогнища їхньої душі, взявши жаринку серця їхнього до свого єства.

Світить вогник любові доньок твоїх і в маленькому куточку над Десною – Черешеньках.

сон своїх дітей (це дякуючи Тетяні Данилівні наші старшокласники сплять на ортопедичних матрацах її підприємства), від кого летять вітання і подарунки до новорічних свят. І вже смакують діти солодощами, милуються казковим оленем, що сяє серед новорічної ночі, а дівчатка-щебетухи з групи-родини хазяйнують біля маленької мікрохвильової пічки.

Радіє дитяче серце зимове казкове вбрання школи (це Тетяна Дани-

лівна подарувала нам ялинкові прикраси та різноманіття новорічної ілюмінації). До кого, як не до хрещеної мами, поспішають зі щедрівкою на святки. Кому, як не їй, власноруч хочуть створити свято.

Дитяча душа... Світла, відкрита і всепоглинаюча, душа, яка здатна бачити те, чого не дано бачити нам, дорослим, душа, яка здатна розуміти без слів, яка здатна розрізняти щирість і лестощі. Тому подарунок Тетяни Данилівни – три святкові дні у столиці – діти прийняли з неприхованою щирою радістю і трепетом. Казка, подарована групі-родині на свята, торкнула найпотаємніші куточки душі наших дітей. І дельфінарії, і "Експериментаніум", і міні-зоопарк, і старий київський фунікулер – все було вперше. І горіли очі Тетяни Данилівни радістю і любов'ю, дивлячись на щастя дітлахів.

Все закінчується. Ні, все має продовження. Чекають весні діти-черешенці, щоб покататись на велосипедах, подарованих Тетяною Данилівною, чекають на нові теплі зустрічі з друзями.

Кажуть, друг – той, хто підтримує в тяжку хвилину. А ми додаємо: друг – той, хто вміє радіти разом з нами, радіти нашим перемогам, радіти новим злетам малих черешеньських пташат.

Хай повняться серця наших янголів-охоронців, Тетяни Данилівни і Любові Пилипівни, радістю за наші успіхи. Хай тобі, благодатна чернігівська земле, несе радість материнська любов твоїх доньок. Нехай твоя святість оберегом слідує за ними, куди б вони не йшли. А великодушність, любов їхня переходить від покоління до покоління.

Олена ЛАГОШНА
Фото Любов САГАНЬ

НАШ неповторний

ЗЕМЛЯК

Три чверті століття тому в захованій у розлогі ліси та болота Заудайці з'явився на білий світ наш Микола Борщ. Славна хліборобська родина не мала змоги випещувати хлопчика, як панську дитину. Зате зуміла навчити найголовнішого – тільки вперта праця, тільки гартування в подоланні всляких труднощів формують людину й приносять їй успіхи. І нинішній поважний Микола Іванович сповна засвоїв ті настанови.

Позаду залишилися шкільні уроки в рідному селі та сусідньому Монастирищі, праця в колгоспі, армійські будення, здобування вищої освіти в знаменитому КПІ – і невпинне удосконалення в інженерії. Його талант особливо розквіт під час роботи в новаторському "Кванті", якому віддає ось уже стільки років. Хоч те, як мовиться, за завісою супертаємниці, бо таке те науково-виробниче об'єднання.

Зате в житті нашого земляцтва Микола Борщ давно вже став неповторною особистістю. Здається, жодна помітна подія не обходиться без активної участі одного з очільників: нехай то буде свято рідної Ічні чи обговорення чергового земляцького календаря, пошанування колеги-ювіляра чи суботник у Пирогові, засідання Ради чи створення земляцького сайту в Інтернеті.

На все в нього вистачає снаги, до всього він ставиться з особливою відповідальністю, як до справи державної ваги. Він щедрий на добрі справи й на такі ж добрі слова. А цього ж так інколи не вистачає сучасникам. Саме в цьому й секрет всезагальної любові земляків до нашого Миколи Борща.

Отож ми й хочемо привітати щиро нашого неповторного земляка, який давно вже став частинкою історії Чернігівського земляцтва, з круглим ювілеєм. Сподіваємося, що він ще довго буде зігрівати нашу велику родину теплом свого великого серця.

Тож з роси і води Вам, дорогий Миколо Івановичу!

"Шевченківський календар" і його автор

Прикметно, що саме напередодні 200-річчя від народження Тараса Шевченка вийшла в Ізраїлі довгоочікувана книжка "Шевченківський календар". Це публіцистично-літературознавче видання, яке готувалося двадцять років, охоплює січень, лютий та березень на протязі всього його життя, однак є закінченим твором. Автором книжки є український письменник, який нині мешкає в Ізраїлі, Олександр Деко.

Як же побудована ця книжка. Ось, до прикладу, день 24 лютого за старим стилем. 1846 року Шевченко разом з Олександром Афанасьєвим-Чужбинським "виїхали з Ніжина й наступного дня під вечір прибули до Чернігова. Накунявшись у дорозі, ми вже не лягали спати, а пообідавши, відправились до благородних зборів, де ще зранку зібралися на folle journee (шалений день)", – так писав у спогадах про Шевченка Афанасьєв-Чужбинський, який супроводжував поета. Вони зупинилися у готелі "Царград". У 1858 році Шевченко у Нижньому Новгороді закінчив переписувати поему "Княжна". Через рік нотує у щоденнику, що отримав лист від Пантелеймона Куліша з дороги до Бельгії, подається цитата з цього листа. Цього ж дня того самого року зустрів актрису Катерину Піунову і записує у щоденнику, що ще зовсім недавно бачив її своєю дружиною і готовий був за неї покласти свою душу, а нині "у меня все как рукой сняло". Цього ж дня 1861 року Шевченко хворіє, його відвідує Микола Костомаров, він отримує вітального листа до дня народження. З тексту зрозуміло, що писали земляки, але нема від кого. "Кобзарю дивний! Будь здоров і щаслив на многі літа, хай доля шанує тихий супокій твоєї душі, щоб струни твоєї ліри голосно дзвеніли на втіху й науку рідним дітям України".

Це тільки короткий конспект лише одного дня, за яким стоять сотні цитат з його "Кобзаря", повістей, щоденника та листів поета і до поета, спогадів сучасників, матеріалів "Шевченківського словника" і трьох наявних "Літописів" життя і творчості.

Окрім того, в авторській передмові до "Шевченківського календаря" Олександр Деко знову висловлює пропозицію про те, що Україна повинна мати не тільки академічний інститут літератури імені Тараса Шевченка, а й "Інститут Тараса Шевченка 1814–1861", де літературна спадщина українського Генія аналізувалась би у контексті світової літератури.

"Кому служитиме "Шевченківський календар" Олександра Дека?" – замислюється у передмові до книжки відомий український поет Дмитро Павличко, і тут же зважено і далекоглядно відповідає: – "Насамперед українському народові в Україні і в цілому світі.

До цих слів важко щось додати.

Володимир САПОН

Володимир Якович Руденко народився у сім'ї військових, його дід був міліціонером. Він загинув, виконуючи службові обов'язки. Батько – Герой Радянського Союзу, Зірку Героя отримав за участь у фінській війні. Тож не дивно, що майбутній археолог 10 років свого життя присвятив міліцейській службі, проте із історією та археологією ніколи не розлучався і під час служби заочно закінчив історичний факультет Чернігівського державного педагогічного інституту ім. Т. Шевченка. Але його перші кроки в археології розпочалися ще у 13 років, коли він брав участь в розкопках біля Спасо-Преображенського собору в Чернігові. І з того часу Руденко навечно подружився із історією Чернігівщини.

З юнацького віку до кола інтересів Володимира Яковича входила спелеологія та спелеоархеологія, зокрема Антонієві печери. Тож недарма, після звільнення з лав міліції, 1987 року він очолив відділ історії печер Чернігівського державного архітектурно-історичного заповідника (нині Національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній"), яким керує і

донині. Завдячуючи його нестримній енергії, археологічні дослідження Антонієвих печер набули системного характеру, що дозволило зробити низку визначних наукових відкриттів. Безумовно, удача його переслідує, інакше як можна пояснити, що саме Руденку вдалося знайти найбільший на території Київської Русі підзем-

1992 року була знайдена і з часом майже повністю досліджена споруда, де знаходилася відома за письмовими джерелами друкарня Чернігівського архієпископа Лазаря Барановича. У 2010 та 2011 роках були досліджені залишки цегляного мосту, який з'єднував між собою дві садиби Троїцького Іллїнського монастиря, розділені глибоким яром. Крім того, були обстежені Аліпіїв печери, відомі своїми незвичайними розписами, та відкритий ряд окремих невеликих монастирських підземель, розташованих поруч з Антонієвими печерами.

2009 рік позначився ще одним визначним відкриттям – була знайдена та досліджена печера Антонія в Любечі на території садиби Милорадовичів, яка вважалася втраченою.

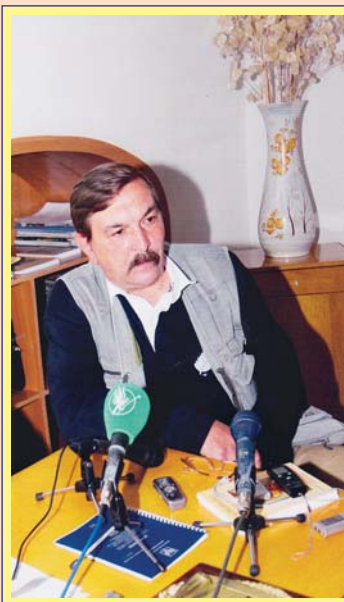
У археолога вийшло друком близько шести сотень наукових та популярних статей, він є жаданим гостем на телебаченні та радіо Чернігівщини. Його книги друкують та передрукують по декілька разів, а попит на них не зникає.

Нещодавно за вагомі заслуги перед громадою та особистий вагомий внесок у справу збереження пам'яток культурної спадщини України Ріпкинське відділення Товариства "Чернігівське земляцтво" нагородило Володимира Руденка хрестом Преподобного Антонія Печерського. "Ця нагорода для мене важливіша за всі інші", – прокоментував ювіляр.

– Саме в минулому можна знайти відповіді на запитання, які приготувало нам сьогоднішня, – говорить Володимир Якович. В його очах можна побачити безмежну любов до рідного краю, до всього оточуючого... І на мить здається, що тільки так і мусить жити справжня людина.

– Знаєте, в чому мені і правда пощастило на цьому світі? – запитав на прощання наш ювіляр. – Поряд зі мною завжди мої вірні друзі, і це допомагає мені бути впевненим у завтрашньому дні.

Тетяна НОВИК,
науковий співробітник
НАІЗ "Чернігів стародавній"

На пошану ювіляра

60 років – для історії дата дитяча, а для людини – час, коли можна підбивати певні підсумки пройденого життя.

Його прізвище відоме не лише на Чернігівщині, його знають та поважають як досвідченого науковця, археолога, який вже 40 років вивчає минуле рідного краю.

ний храм-кімітірію XII – початку XIII ст. в Чернігівських Антонієвих печерах. Згідно стародавнього християнського обряду, принесеного з Афону, після смерті тіла ченців ховали в печерах, а згодом мощі переносили на вічне зберігання сюди – до підземної усипальні. Цей храм був не тільки досліджений, а й відтворений та включений до екскурсійного маршруту підземного музею.

У 1993 р. ним був відкритий невідомий раніше комплекс Новоантонієвих печер з цегляною каплицею XVII ст. біля входу до них. А наступного року було зроблене ще визначне відкриття – знайдена під час розкопок плінфопалювальна піч XII ст., такий собі цегляний завод доби Київської Русі, де виготовляли плінфу для будівництва Чернігівських храмів.

Батуринські укріплення були побудовані поляками на початку XVII ст. за традиціями східноєвропейського військового зодчества. Основна відмінність його від західноєвропейського полягала в забезпеченні активної оборони, зокрема швидких та несподіваних вилазок, які підтримувалися фронтальним вогнем.

Тому фортеця мала розгалужену мережу підземних сховів, тунелів, ряд потайних лазів, через які можна було зробити несподіваний напад, вислати розвідників чи просто втекти.

Найраніше свідчення про підземні ходи Батурина залишив академік Гільденштедт, який був у Батурині восени 1774 року. Він писав: "На рівній височині, на високому крутому лівому березі Сейму лежить стара, оточена неправильним валом фортеця, що з 1687 по 1708 рр. була резиденцією гетьмана Мазепи. Від того часу, як за наказом Петра фортеця була зруйнована 1708 року, вона досі залишається в запустінні. Посеред неї – цегляна церква, також стала ветхою і розвалилася. У цій же фортеці знаходиться вхід у підземні ходи, які мають 1 сажень {2,1336 метра} ширини, більше 1 саж. висоти і 15 довжини; в кінці поздовжніх ходів є бічні такої ж довжини. Ходи ці, звані місцевими жителями "льохами", викопані в глинистому ґрунті й не обкладені камінням; у минулі неспокійні часи вони слугували для зберігання міського майна".

Іван Іноземцев, який добре знав Батурина і його минуле, свідчив, що 1898 року в "городку" (на Гончарівці) було видно фундаменти палацу гетьмана І. Мазепи з знаками підземних ходів.

Під час археологічних досліджень залишків палацу І. Мазепи на Гончарівці було встановлено розміри споруди – 20х14,5 м. а також те, що під нею знаходився великий чотирикамерний льох зі склепінчастими стінами.

Це наштовхує на думку, що саме його бачили очевидці провалів на місці палацу: "Великий провал ґрунту стався на території "городка" у 1896 році.

Генерал Бранденбург та археологи, які прибули до Батурина, встановили, що причина провалу – підземні ходи. У досить глибокому провалі видно було три підземні ходи, що сходилися в одному місці (там, де був сам провал). Кожний з ходів мав вигляд арки і був старанно викладений цеглою. Цегла ця настільки міцна, що навіть ломом її важко було розбити".

Як писав 1971 року на шпальтах районної газети "Радянське село" краєзнавець В. Бондаренко, місцеві жителі губилися у здогадках, куди ж вели ці ходи. Подейкували, що вели вони в Бахмач, де був будинок І. Мазепи (тут, певно, малася на увазі Поросячка, приватний хутір гетьмана поблизу Бахмача). Знаходилися сміливці, що пробували дізнатися, куди ведуть підземні ходи.

Але більше півкілометра вони не проходили, оскільки йти було небезпечно: нестача повітря призводила до задухи, і виникала загроза бути засипаним землею.

Важко сказати, чому саме, але входи і виходи підземних галерей з плином часу виявилися замуrowаними. Можливо, минула в них потреба, чи виникла загроза обвалу. До речі, обвали якраз і роблять підземелля видимими. Вони обумовлюються цілком природними факторами: втрачають міцність

Важко знайти в побудованому людиною світі якісь інші об'єкти, настільки оповиті таємницею, як підземелля. В історії є багато прикладів, коли розкриття підземних секретів призводило до згубних наслідків для їх володарів. Приміром, випадкова знахідка турками таємного входу під стінами обложеного Константинополя прискорила падіння візантійської столиці. Соловецький монастир упав після восьмирічної облоги його стрільцями царя Олексія Михайловича лише тому, що зрадник виказав підземний хід до фортеці.

Така ж доля спіткала й Батурина. Перекази свідчать, що саме через один із підземних ходів 2 листопада 1708 року таємно проникли до Батуринської фортеці московські воєводи. Штурм добре озброєного гарнізону стався лише завдяки зрадницькому удару зсередини.

Підземний світ БАТУРИНА

ґрунті, гниє дерево укріплень, руйнується цегла стінок, посилюється навантаження на земляну поверхню від транспорту, наземних будов, постійних земляних робіт.

Слід зазначити, що чутки й легенди про таємні ходи під Батурином ніколи не зникали. А час від часу підземелля самі нагадували про своє існування обвалами. На жаль, відомості про них залишилися лише у спогадах місцевих мешканців. Узагальнюючи їхні свідчення, можна зробити висновок, що найчастіше провали траплялися біля колишніх в'їздів до міста – Київської і Сосницької брам – та в історичному передмісті Батурина. Випадків виявлення підземних ходів на форштаді (передмістях) не було. Споруджені у XVIII ст. ходи були викладені цеглою. Всіх їх чекала одна доля: після виявлення провали поспішно засипали.

Під час побудови архітектурно-ме-

моріального комплексу Цитадель Батуринської фортеці в будівельному котловані під церкву Воскресіння Господнього після рясного дощу 2 травня 2008 року просів ґрунт і з'явилися порожнини від підземного ходу – потерни (підземний коридор (галерея) для сполучення між фортифікаційними спорудами XVII ст., орієнтованого на північний захід. Хід був викопаний у лесі (сухий, в'язкий та міцний породи) й неукріплений. На дослідженому відрізку він мав слухове вікно трикутної форми у верхній склепіння.

Під час організованих на місці провалу розкопок виявили дно ходу на глибині 7,1 м від сучасної поверхні і з'ясували його ширину – 1,2 м та висоту – 2,05 м. Ймовірна довжина – 45 м це відстань до краю тераси, де під час встановлення залізобетонних опор бурова установка потрапила на порожнечу в ґрунті). Цей хід – потерна – з'єднував підвал наземної споруди з оборонними укріпленнями цитаделі, можливо, маючи вихід за межі укріплень.

Коли хід перестав функціонувати, в нього потрапив культурний шар із фрагментами кахель і посуду, кістками тварин, кількома металевими предметами XVIII–XIX ст.

Дослідники вважають, що споруду, яка відігравала роль таємного ходу до потерни, збудували, коли до Батурина перенесли гетьманську резиденцію (1669 рік). Хід копали з середини дитинця-цитаделі, ґрунт виносили на майданчик мису.

Враховуючи історичні реалії існування цього ходу, його початок знаходиться у новозбудованій дерев'яній церкві Воскресіння Господнього, а вихід – у підніжжі схилу тераси. Роботи з відновлення давнього підземного ходу виконувала профільна організація з Донецької області – ТОВ "Донвуглепостачання". Зрозуміло, що нинішня побудова підземного ходу завдяки сучасному оснащенню велася значно легше, ніж у XVII ст. Нова виробка – завдовжки 58 м, завширшки 1,3 м і заввишки 2,3 м.

По всій довжині хід укріплений металевими конструкціями та залізобетонною затяжкою. Під час реконструкції підземного ходу шахтарі вибрали близько 528 тонн породи.

Отже, відкриття стародавнього підземного ходу на цитаделі Батуринської фортеці підтверджує не лише факт існування мережі таких тунелів у середньовічному Батурині, а й доводить можливість таємного проникнення через один із ходів московського війська на світанку 2 листопада 1708 року.

Нині таємницями підземного світу Батурина володіють співробітники тутешнього історико-культурного заповідника "Гетьманська столиця". Кожен з його музеїв є перлиною музейного фонду України.

Наталія САЄНКО,
завідувач відділу археології
Національного історико-культурного
заповідника "Гетьманська столиця"

У стилі РЕТРО

Ганна Скрипка належить до ще не відкритих поетів. Її життя складалося так, що рідна Сосниччина губилася за відстанями й чужими горизонтами. Звідси й вірші, писані російською мовою, хоча в них і панує дух рідної землі, який таїть не в голосних патріотичних заявах, а скоріше в перепліні почуттів, земній філософії. Вона перебуває в полоні класичної поезії і зберігає вірність самотності як у громадянській ліриці, так і в інтимній самосповіді. Як на мене, вже пройшовши нелегку життєву дорогу змужніння, вона вигартувала сильний характер і не втратила здатності дивуватися й радіти світові. А це вже передоснови поетичного успіху. Чого й побажаємо нашій землячці, друкуючи вірші з підготовленої до друку першої збірки.

Вибір

Весняний день несе глибіню
Небес, де морок згас тужливий,
І пропадає сіра тінь,
Мені відкривши шлях

можливий.

Куди він поведе, той шлях,
Під шатами святого неба,
Коли в душі чаїться страх,
Мені ж для щастя спокій треба.

Та краще б ткала й пряла я
Чи гладдю казку вишивала,
Щоб змучена душа моя
Скупі рядки не висівала.

Чи завела б собі город,
Який потішить урожаєм
І від простих земних турбот
Життя б здавалось світлим

раєм.

Та, видно, всьому є ціна,
За все в житті існує плата,
За роки, випиті до дна
У вирі збуреного свята.

Лишилось нині позбирати
Важкого досвіду зернята
І дітям, внукам передати
На дні випробувань і свята.

Аби навчилися вони,
Мої рядки узявши в душу,
Не спотикатись об тини,
Які і я долати мушу.

Аби весняні світлі дні
Їх зустрічали на порозі,
Аби летіли на коні,
А не лишались при дорозі.

Колос

І почула я чистий твій голос,
Що в мирській суті продзвенів,
Мов пшениці пахучої колос,
Що проріс із густих бур'янів.

Як він зміг не загинути од вітру,
Від весняних снігів забарних,
Як зберіг він живучість тендітну
У сподіванні жнив золотих!

Цей чудесний росток
животворний

Наливається соком в чаду,
Бо з дороги близької моторний
Згар вкутає усе на виду.

Скільки буде отак він гоїдатись,
Не зронивши на землю зерно,
Аби людям хорошим дістатись,
Осіявши собою гумно!

Тихо й смирно там буде лежати,
Аж до тої чекати пори,
Коли хлібом покличуть до хати
Голосні голоси дітвори.

Тож рости, колосочку пшениці,
Я тебе не віддам бур'янам.
Ти ж колись у веселій світлиці
Віддариш за клопоти нам.

Переклад з російської
Леонід ГОРЛАЧ

Добрі сходи

Діти шукають себе. Валерія Козяренко, учениця 9-го класу НВН "Домінанти" з Києва, належить саме до таких. Крім опанування традиційних для школи знань, вона успішно займається балетом. А ще пробує себе в художньому слові. Пише вірші, прозові етюди. І, здається, поступово навчається бачити світ у барвистих образах, заглядаючи в серцевину баченого. Підтвердження цьому – нова публікація талановитої дівчинки.

У зимовім білім сні

Чи хочеться вам зустрітися з казкою? Якщо так, тоді покиньте всі щоденні клопоти – і гайда на Карпати, у край, оспіваний поетами й композиторами.

Зимові гори зачарують вас відразу. Спокійна могутність, мовчазна велич. Ліси, вбрані в білі шати, закутані таємничим туманом. Придивіться до загадкового чарівного пейзажу – і кожна гілочка та сніжинка зачарують вас тендітною красою. Проміння боязкого зимового сонця спершу насторожить вас, далі, відбившись од перламутрових сніжинок, змусить замружитися, і тоді раптом чомусь згадається жарке літо, коли доводилося ховатися від палючого потоку світла в густий затінок модрин, у такий же синій туман. Бо Карпати завжди Карпати...

А сонце вже вечоріє. Ліс наливається блакитно-синіми відтінками й поступово темніє. Ви не поспішаєте заховатися в теплу колибу й чекаєте на з'яву місяця. І ось він уже самотньо сумує в небі, не помічаючи мерехтливих зірок. А внизу, ніби за вашою спиною, потріскують обважнілі гілки, скидаючи важкі снігові шапки, грайливий вітер музичить над зворами, колисаючи стовбури-струни молодих дерев. Хмелить чисте повітря, наче кришталево-прозора вода в маленькому норівистому джерельці, що не піддається кризі. За ним видніється будиночок дідуса-лісника, з димаря якого легко піднімаються химерні сіруваті хмари-ни диму. І ви поринаєте в спокійний світ, де панує лише природа, де гармонія непорушна, де дерева оберігають і гори, і вас від метушливого світу.

То чи хочеться вам зустрітися з Карпатами?..

Ставимо казку

Театр. Остання репетиція. Через кілька годин почнеться вистава для дітей. Відчуваю приємне хвилювання – адже так хочеться, щоб діти повірили в казку. Йдемо до гримерних. Я кидаю погляд із-за куліс у величезний порожній зал. А що тут буде творитися, коли його наповнять діти?

Вистава розпочинається. Круговерть подій, персонажів. Закохані Білосніжка та Ерік, зла королева Базена, що вважала себе найкрасивішою жінкою в світі, і шаленіла, коли дізналася, що її падчерка гарніша. Мисливець, що не захотів виконувати задум королеви і відпустив Білосніжку, але залишив саму в страшному лісі. Семеро гномів, що запросили дівчину до свого житла. І знову мачуха, що прикинулася бабусею й підсунула принцесі отруєне яблуко, надкусивши яке, та померла. І – поцілунок принца Еріка повертає до життя Білосніжку...

Добре знайомий мені сюжет. Але яка бурхлива реакція дітей! Дружно лунало із зали "ні, не їж!" – коли Білосніжка взяла яблуко в руки, з тим же гомом "ура!" – коли вона прокидається від вічного сну. Отже, нам вдалося так оживити казку, що діти їй повірили. І це нам найвища нагорода.

Валерія КОЗЯРЕНКО

Життєвий шлях Бориса Харитонова розпочався в селищі Ладан Прилуцького району. Невеличка делегація Чернігівського земляцтва нещодавно завітала разом із ним на батьківщину, аби взяти участь у творчій зустрічі та ближче дізнатися, як вшановують ладанчани видатного земляка. Поїздки з Києва допомогли організувати керівники Прилуцького осередку нашого земляцтва Павло Кривонос та Микола Гордієнко.

Борис Харитонов – заслужений артист України, сценарист, літератор і журналіст, гуморист і конференсьє. За десятки років творчого життя – тисячі гастрольних кілометрів, сцен по світах. Театральні ролі й образи в кіно... Прозові твори і такі теплі та особистісні збірки поезій. А якщо гуморески, то – дотепні, веселі та, коли треба, й дошкульні. Ще пригадаємо, як ціле покоління дівчаток і хлоп'яток, мов зачаровані, слухали з голубого екрану мудрі казочки діда Харитона у незмінному солом'яному брилі... Тож на вісімдесятому році життя-буття Бориса Степановича всі по праву величають його народним артистом і філософом.

Буває у рідних місцях Борис Степанович часто. І простими відвідинми це не назвеш, бо є вони невід'ємною частиною його життя і творчості. Саме тут під керівництвом талановитого режисера-ладанчанки Валентини Булатової разом з колегами-акторами та учнями Ладанської гімназії він втілює у життя п'єсу "Розстріляна увертюра" за власним сценарієм. Твір про трагічну долю польського педагога Януша Корчака та його вихованців мав успіх – були і гастролі, й постановка на столичній сцені. Саме у Ладанську лікарню Борис Степанович передає ліки й обладнання за чималенькі гроші, які, завдячуючи своєму авторитетові, вдається збирати за допомогою благодійного фонду. Тому кожна зустріч із земляками дорога його серцю та залишає добрий слід.

Цього разу в актовій залі Ладанської гімназії зібралися вчителі, учні та

батьки. З делегацією з Прилук прибула Ірина Павлютіна, заступник голови РДА з гуманітарних питань. Не було й натяку на "офіціоз"! Присутніх просто захопило дійство, де були самодіяльні виступи, чудовий відеореєстр про творчість Бориса Степановича, висту-

мир Поліщук вже активно працюють над завданням: до високіліття Бориса Харитонова відкрити музей. Вже є кімната, розробляються плани експозиції, підбирається її наповнення. І головна дійова особа "музеефікації" ідею підтримала. Насамперед тому, що хоче, щоб "це був осередок культури, місце, куди можна зайти й дізнатися багато чого цікавого про культуру, мистецтво, влаштувати хороші вечори". Борис Степанович продовжує: "Я передав до музею вже 1300 книжок, ще планую близько трьохсот, передам картини, фотографії, буде багато цікавих експонатів". До слова, цього разу він привіз музичний центр і принтер.

Вже дієво допомагає Прилуцька райдержадміністрація, бо щирий інтерес до справи виявляє її голова Олег Власенко. Придбали великий сучасний телевізор. В облаштування експозиції внесок зробить і наше земляцтво.

На наукове підґрунтя поставила підготовку до відкриття музею вчитель історії Наталія Соломахіна. Давно вже з усіх можливих джерел добуває вона інформацію про земляка і, що найголовніше, залучила до цієї живої роботи учнів гімназії. І одна з учениць – Даша Білоус – успішно написала справжню наукову роботу для малої академії наук. Без сумніву, це буде цікавий документ у майбутній експозиції.

Ось і наводить добрий приклад ладанчан на таку думку: шануймо наших достойників, що творять славу Вітчизни, вже зараз. Не треба перекладати це на прийдешні покоління.

Анатолій КІЗЛОВ.
Київ – Ладан.

У рідних пенатах

пи земляків... І, звичайно ж, слово брав Маестро. Прості, здавалося, спогади про ладанський початок життєвої дороги, розмірковування про справжні цінності життя. Та як захоплено слухали його дорослі й особливо діти. А як вибухала сміхом і оплесками зала, коли Борис Степанович майстерно читав свої гуморески... Справжнє свято духовності!

Додам, що є й цілком матеріальні свідчення достойного шанування ладанчанами видатного земляка. Це, по-перше, меморіальна дошка на стіні селищної ради, по-друге, – одна з мальовничих вулиць названа на його честь (і тут Харитонов не був би справжнім Харитоновим, якби не зібрав власні кошти на її благоустрій). А ось "по-третє", і найцікавіше, тільки розпочинається. Річ у тім, що у гімназії вирішили: створюємо музей Бориса Харитонова. Директор Ольга Кондратенко та її заступники Ірина Осипенко, Леся Маринченко, Сергій Кравченко та Володи-

Вони до нас

Афоризми
стародавньої Греції

★ "Знай час" (Гесіод, поет і мислитель, VIII–VII століття до н.е.);

★ "Бери переконанням, а не силою" (Біант з Приєни, мудрець, 642–577 рр. до н.е.);

★ "Закони схожі на павутину: слабкого вони заплутують, а сильний їх прорве" (Солон з Афін, філософ, поет, близько 638–558 рр. до н.е.);

★ "Народне правління краще за тиранію" (Періандр з Корінфа, 666–586 рр. до н.е.);

★ "Силою нічого не верши" (Клеобул з Лінди, 538–470 рр. до н.е.);

★ "Життя схоже на театр: в ньому часто дурні люди займають найкращі місця" (Піфагор, мислитель, 576–496 рр. до н.е.);

★ "Держави гинуть тоді, коли не можуть більше відрізнити хороших людей від лихих" (Антісфен, філософ, 444–366 рр. до н.е.).

Підбрав
Анатолій САМОЙЛЕНКО

База даних

Гумореска

– Пане Ляшко! Це знову я, голова садівничого товариства "Інкогніто". Поматюкайтеся, будьте ласкаві, у Верховній Раді за нас ще, бо нас знову заперли у глухий кут. А Ви ж (і де воно тільки береться!) всякого депутата чи міністра знаєте краще, ніж він сам себе. А вже як обкладете його та ще й дулю покажете, то йому аж памороки забиває, а нам веселішає. Мабуть, Вам базу даних створював не зовсім тупий чоловік.

Отже, все по порядку. Наше садівниче товариство "Інкогніто", як і багато інших, мало щастя народитися на території Київської сільської ради Чернігівського району біля села Жавинка. Так йому і свідоцтво про народження видали, і адресу встановили, щоб знати, де знайти злісного чи не зовсім платника податку на землю, – село Жавинка.

– Де твоя дача знаходиться? – запитує кум з похмілля.

– У Жавинці, – почуєш дачника, – і всі чернігівці знають, де воно є, а приїжджі допитаються.

Потім чи пани щось між собою не поділили, чи їм чогось захотілося, але територія за межами сільрад відійшла під юрисдикцію районної адміністрації. А тут і розкуркулення грянуло (тобто, розбудова нових куркулів), а офіційно – приватизація. Нове начальство видало державні (а не місцеві) акти про право власності на землю і фізичним (тобто не демонам) особам, і навіть юридичним (голови товариства і скарбничому) про те, що вони знаходяться на території Київської сільради за адресою с. Жавинка.

Потім у верхах наймудріші подумали: "Брехня! Нехай їх зареєструють державні реєстратори". Ті зареєстрували за тими ж базами даних і тим же номером. Щоправда, знову за гроші.

А у верхах знов засвербіло:

– Зробимо народу ще краще. Нехай майнові права реєструють нотаріуси. Швидко, дешево і без тяганини, але знову за людські гроші, для цього потрібно товариству зареєструватись.

У Чернігові робить це процедуру ДП "Інформатор". А ті їй собі базу даних створили. Проте, їм, мабуть, допомагав тупіший, ніж Вам, пане Олеже, програміст, і тому тупа база в комп'ютері завела електорат у глухий кут.

Судить самі: приходить у ДП "Інфор-

матор" отупілий від "покращення" садовод з проханням:

– Замахали ваші новації. Хочу дачу продати. Збанкрутів від її прибутків. Покупця знайшов, реєструйте.

– Чекайте, шановний. Заліземо в базу даних. Так, так, небораче, але в селі Жавинка на території Київської сільської ради товариства "Інкогніто", як і багато інших, у нашій базі даних немає. У неї внесено тільки двійко.

– А який дурень їх уносив? У селі й не може бути садівничого товариства, хіба що цвинтар знесуть або затопчуть і там виділять землю. А це тільки адреса. Я ж вам надаю довідку, що я не самозванець у товаристві "Інкогніто", копію акта нашої держави, а не Туреччини, про право власності на землю, кадастровий план, що підтверджує місцезнаходження, де чорним по білому, а не білим по чорному написано: на території Київської сільської ради.

– Нічого не знаємо (так воно і є). В нашій базі Вас немає.

– Хай Вам грець! Порадьте хоч, як мені збутися Вашого покращення.

– Звертайтеся у товариство "Інкогніто" з проханням звернутися до Київської сільської ради, щоб вона звернулася з проханням до нашого ДП "Інформатор", яке звернеться до головного управління в Києві, щоб вони змінили Вам номер, і тоді товариство воскресне, як грішники під час другого пришествя.

– Так у нас той же самий номер, під яким створилось товариство.

– Нічого не знаємо (це вже точно).

А голова товариства порадив бідолазі:

– Іди по найсправедливіших судах нашої ойкумени. Може, в тебе і вистачить грошей, одержаних від покупця, щоб позбутися приватизованої власності.

Глухий кут...

Тож полайте їх добряче, Олеже, з Вашої бази даних і дулю покажіть, якщо Ваша ласка.

З повагою, але без надії дійсний член "Інкогніто" пан Іван.

P.S.: Іван ходив півроку по інстанціях, а потім з'ясувалося, що хтось тупий з районної ради у базу даних дав, а тупий записав номер податківців, а не статуправління.

Отакої!

Михайло СУШКО

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія KB №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції:
02660, Київ, Броварський проспект, 15,
тел. 206-87-12
Електронна пошта:
otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдєєнко,
Л.Н. Горлач (Коваленко),
А.Л. Курданов, Т.А. Літошко,
П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович,
Ю.А. Русанов, М.М. Ткач,
В.В. Пушкар'єв, В.Є. Устименко,
М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Ганна Скрипка.
Комп'ютерний набір Ганна Скрипка.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город".
Тираж 1000.